

Økonomisk perspektiv

Hvem modtager førtidspension?

Tre ud af fire førtidspensionister er over 50 år. Gruppen op til 40 år udgør 1,8 procent af det samlede antal

Af fuldmægtig Ulrik Petersen, Kontoret for social- og arbejdsmarkedsforhold og fuldmægtig Ralf Klitgaard Jensen, Økonomisk Sekretariat

Med 5 forskellige typer er førtidspensionssystemet ganske uoverskueligt. Der går imidlertid en meget klar skillelinie mellem på den ene side:

- * Højeste og mellemste førtidspension til folk med meget betydelige helbredsproblemer og med få eller ingen muligheder for gennemaktiverende indsats at vende tilbage til arbejdsmarkedet, og på den anden side
- * Almindelig førtidspension (tre typer) til folk med et forsørgelsesbehov typisk på grund af en indtægtsnedgang.

Pr. 1. januar 1990 var der i alt 249.300 førtidspensionister i Danmark. Fordelingen på aldersgrupper og pensionstyper fremgår af tabel 1.

3/4 af førtidspensionisterne er over 50 år. De yngste pensionister (op til 40 år) med almindelig førtidspension, som den seneste tids debat har fokuseret meget på, udgør kun 1,8 pct. af det samlede antal førtidspensionister svarende til knap 4.600. Ud fra en ideel betragtning er dette selvfølgelig 4.600 for mange.

Der er nogenlunde lige mange mænd og kvinder, som modtager højeste eller mellemste pension, hvor det er helbredet, der spiller den afgørende rolle.

Derimod modtager næsten 5 gange så mange kvinder som mænd den (typisk behovsbestemte) almindelige førtidspension.

Geografisk spredning

På landsplan er der 48 førtidspensionister pr. 1.000 indbyggere. Dette dækker imidlertid over en vis spredning kommunerne imellem. Det er især de almindelige førtidspensioner, der bidrager til denne spredning.

Der er en tendens til, at landkommunerne har relativt flere almindelige førtidspensionister (ofte tidligere landbrugere) end bykommu-

ner, når der ses bort fra Københavns Kommune, som ligger i toppen med 25 almindelige førtidspensionister pr. 1.000 indbyggere. Den øvrige del af hovedstadsregionen ligger derimod i bunden med 12.

På amtsplan er der, når der ses bort fra hovedstadsregionen, relativt flest almindelige førtidspensionister i Bornholms, Viborg, Sønderjyllands og Storstrøms Amter, mens der er færrest i Vejle og Århus Amter.

Flere yngre førtidspensionister

Antallet af førtidspensionister er siden 1984 steget med knap 30.000 svarende til 12 pct.

Først og fremmest på grund af lovændringerne i 1984, som betød en bredere adgang til almindelig førtidspension, bl.a. ud fra en vurdering af sociale og økonomiske forhold, har den relative stigning været væsentlig større, når det gælder de almindelige førtidspensionister (jf. tabel 2). Blandt dem har stigningerne været størst for de under 50-årige, hvis antal er blevet mere end 3-doblet.

En medvirkende årsag til den store stigning i antallet af almindelige førtidspensionister under 50 år er den vedvarende ugunstige udvikling på arbejdsmarkedet, hvorved flere er blevet hængende i kontanthjælpssystemet.

Men det er ikke det mest almindelige forløb, at en førtidspensionist tidligere (langvarigt) har modtaget kontanthjælp.

Halvdelen af dem, der søger førtidspension, modtager på tilkendelsestidspunktet ikke nogen sociale ydelser, mens 1/3 modtager sygedagpenge og kun 1/6 modtager kontanthjælp.

Der er således ikke grundlag for at antage, at kommunerne søger førtidspension til personer for at slippe for udgiften til kontanthjælp. I øvrigt er det jo statens revaliderings- og pensions-